

Rané křesťanství

Od narození Krista do roku 380

Zeměpisné souvislosti

Rané křesťanství je spjato téměř výlučně v prostoru římského impéria, které tehdy bylo považováno za *oikumené*, rozumějme celý obydlený svět. Za hranicemi se v představách Římanů nacházela pouze pustina a barbari, a tyto hranice křesťané při misiích v tomto období téměř nikdy nepřekročili.

Křesťanství však nevzniklo v jednom z center římské říše, nýbrž na její **periferii**, v menších vesnicích **severní Galileje** a v **Jeruzalémě**. To bylo důležitým geografickým a ideologickým centrem křesťanství až do jeho zničení římskými legiemi během židovského povstání v roce 70.

Poté se křesťanství začalo šířit do velkoměst římské říše, **Antiochie**, **Alexandrie** a **Říma**.

Během jediné generace došlo k transformaci z původně židovského venkovského hnutí v plně funkční městské náboženství.

Za příčinu rychlého rozmachu křesťanství lze považovat hospodářskou a politickou situaci, která byla definována podmínkami *Pax romana*. Ten umožnil vysokou mobilitu.

Prvním velkým střediskem nového náboženství byla **Antiochie**, ve které sídlilo kulturně, jazykově a nábožensky velmi pestré obyvatelstvo. Zde zřejmě poprvé vzniká křesťanská skupina z nežidovského obyvatelstva. Členové této skupiny jsou svým okolím označováni jako *Christiani*.

Zásluhy **Saula (Pavla) z Tarsu**, který působil v oblasti východního Středomoří, Egeidy a Malé Asie. Kolem roku 60 přišel Pavel do Říma, kde již byla ustavena samostatná křesťanská obec.

Raná organizace

První církevní úřady zastávali proroci, apoštolové a učitelé. Zprávy o nich máme z Pavlova *Prvního listu Korintským*. Ve třetím století začali přebírat organizační roli biskupové.

Biskup (*episkopos*) byl zodpovědný za vedení obce. Antiochijský biskup Ignatios prosazoval koncept autority jediného biskupa v obci, který měl komunitu řídit.

Biskupové byli vysvěcováni biskupy minimálně třech okolních obcí, čímž stvrzovali jednotu církve.

Vymezení konkrétních sfér vlivu bylo jedním z témat koncilu v Nikáji. Biskupové však postupně začali také plnit funkci kněžskou.

Jáhen (*diakonos*) vykonával původně podřadné práce pro místní společenství, záhy však nabyl značného významu a ve své funkci biskupova sekretáře nezřídka mohli převyšovat méně významné biskupy.

Presbyter (starší) byl podřízeným biskupa, působil jako jeho rádce a sdílel některé jeho povinnosti. Presbyteri byli početní a mohli zastupovat biskupa v jeho nepřítomnosti, např. při vysluhování svátostí.

Římská říše
za císaře Trajána

MUNI
ARTS

Pronásledování křesťanů

Zprvu byli křesťané pronásledováni Židy, ne však Římany.

Změna za císaře **Nerona (54–64/68)**, po požáru Říma byli popraveni apoštolové Petr a Pavel.

Poté se římská správa stavěla ke křesťanství relativně velkoryse.

Tolerance trvala do třicátých let 3. století, kdy došlo k několika katastrofám, které posílily vliv křesťanství.

Pronásledování za císaře **Decia (249–251)** a **Valeriána (253–260)** souviselo s ohrožením říše na východě (Sasánovci) a severu (Gótové)

Nejtvrdší pronásledování křesťané zažili na přelomu 3. a 4. století za vlády císaře **Diokleciána (303–311)**.

Perzekucím učinil přítrž edikt císaře **Galeria (311)** a **Edikt milánský (313)**.

Edikt milánský

Správněji *Milánské ujednání*, je moderní označení pro dohodu z roku **313** mezi římskými císaři Konstantinem, který vládl na Západě, a Luciniem, jenž spravoval Východ.

Dohoda zajišťovala, že jak křesťané, tak všichni ostatní občané římské říše mají právo svobodné volby: Mohli být stoupenci jakéhokoli vyznání.

Milánské ujednání garantovalo svobodu vyznání pro všechna náboženství, nikoli tedy pouze křesťanům ve vztahu k tradičním římským kultům.

Za hlavní náboženství římské říše bylo křesťanství prohlášeno teprve v roce **380** za císaře Theodosia I.

Julianus (360–363)

Snažil se omezit vliv křesťanství, nechal propustit úředníky a vojáky vyznávající křesťanství. Obnovil zrušené pohanské kultury a zničené chrámy.

V roce 362 zakázal křesťanským učitelům přednášet o klasické literatuře. Křesťané se měli nadále spokojit pouze s Bibli, což však po vítězství křesťanství přispělo k úpadku znalosti antické literatury. Kritika Ammiana Marcellina.

Julianus otevřeně nenařídil pronásledovat křesťany, jeho politika však vyústila v útoky namířené proti křesťanům.

Julianus povolal z vyhnanství dříve vyhnané biskupy. Snažil se rozdmýchat v křesťanské církvi chaos, neboť uprázdněné biskupské stolce byly mezitím obsazeny dalšími biskupy.

Julianus *Contra Galileos* (Proti Galilejským) chápal křesťany jako odpadlíky od židovství, jež naproti tomu pokládal za staré a všeobecně akceptované náboženství.

Julianus usiloval o vytvoření jakési tradiční „státní“ církve, která by sdružovala nejvýznamnější kultury zastřešené novoplatónskou filozofií.

Julianova církev se snažila omezit vliv křesťanství v sociální oblasti.